

СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ЗЕМЕДЕЛСКОТО ЗАСТРАХОВАНЕ В БЪЛГАРИЯ

Ас. д-р Милен Митков

Резюме: В настоящото изследване са представени резултатите от проведено през 2015 година емпирично проучване на състоянието и тенденциите в развитието на земеделското застраховане в България. Систематизирани и анализирани са данните и е проследена динамиката на развитие на земеделското застраховане в България за периода 2010–2014 г. Установи се, че има засилен интерес на земеделските производители към сключването на земеделски застраховки. В резултат на това чувствително се повишава обхватът на земеделското застраховане на българския застрахователен пазар.

Ключови думи: земеделско застраховане, риск, основно покритие, застрахователно обезщетение.

JEL: G22.

Увод

Географското положение на нашата страна и свързаните с това климатични особености правят застраховането на земеделското производство актуално. Конкуренцията насърчава застрахователите да търсят пътища за повишаване ефективността на своята дейност. Привличането на нови и заздравяването на връзките със съществуващите клиенти е от първостепенно значение.

Земеделското застраховане има за цел да даде на земеделските производители сигурност, като им осигури защита срещу при-

СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ЗЕМЕДЕЛСКОТО ...

родни рискове чрез възстановяване на вложените от тях средства, при настъпване на застрахователни събития.

Застраховката на земеделски култури е продукт, предназначен да осигури застрахователна защита на земеделските производители срещу рискове за реколтата от култури, отглеждани от тях. Те сами избират срещу кои природни събития да се застраховат. Наред с утвърдилото се в практиката основно покритие, потребителите поставят въпроса за покриване на допълнителни специфични рискове. Това налага предлагане в бъдеще на комбинирани застрахователни продукти, които да осигурят на земеделските производители широкомащабна защита.

Основната цел на изследването е да се анализира състоянието на земеделското застраховане в РБългария и на тази основа да се разкрият основните тенденции в развитието му. Изпълнението на основната цел минава през решаване на следните по-важни задачи:

- установяване необходимостта от застраховане на земеделските производители;
- очертаване на видовете риск, които покриват застрахователните дружества;
- посочване на факторите, които оказват влияние върху сключването на земеделски застраховки;
- анализ на състоянието и развитието на земеделското застраховане в РБългария през периода (2010–2014 г.);
- анализ на предлаганите застрахователни продукти в областта на земеделието на застрахователния пазар;
- разкриване проблемите на застрахователните дружества при застраховане на земеделските култури.

Обект на настоящото изследване са застрахователните дружества в РБългария, работещи в раздел Общо застраховане.

Предмет на изследването са застраховката на земеделски култури, предлагана от застрахователните дружества, и възможностите за повишаване темпа на развитие на земеделското застраховане в България.

Основната теза, застъпена в изследването, е, че балансираното предлагане на земеделски застраховки води до развитие на зас-

трахователните дружества, а оттам и до успешното постигане на техните стратегически цели. От друга страна, това подобрява комуникациите между дружествата и фермерите, улеснява търсенето на информация от земеделците и покупката на земеделски застраховки.

I.

В пазарноориентираната икономика земеделските стопани избират сами структурата на сеитбообращението и включените в него за отглеждане растителни култури, като отчитат потенциалните ползи и рискове. Селскостопанската дейност е особено рискована. Производственият процес в земеделието може да бъде прекъснат или частично нарушен от стихийни сили на природата и други случайни събития. Управлението на риска в земеделието е особено важно по няколко причини:

- осъществяването на риска нарушава имуществената цялост на засегнатото стопанство;
- прекъсва или разстройва в различна степен производствения процес;
- нарушава или прекъсва разширеното възпроизводство;
- лишава земеделските стопани от доход.

Липсата на такова управление има пряко отражение върху приходите на земеделските производители, пазарната стабилност в отрасъла и потенциалната безопасност на храните. Фермерите могат да управляват само част от производствения процес, върху резултатите от който съществено влияние оказват природните условия. Източниците на риск в земеделието са многобройни и разнообразни. Разнообразието от неблагоприятни събития, свързани с времето, вредители, болести и други, са извън контрола на земеделския производител. От друга страна, е възможно да възникнат неочаквани промени и по отношение на достъпа до кредити и други източници на доходи, които засягат финансовата стабилност на земеделското стопанство. Пазарите на селскостопански суровини и продукцията също влияят пряко върху риска в земеделието чрез цените.

СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ЗЕМЕДЕЛСКОТО ...

В специализираната застрахователна литература рискът се определя като опасност за настъпване на определено събитие, което да причини щета (вреда) на определен обект¹. В земеделското производство могат да настъпят събития, като градушка, буря, суша, проливен дъжд, измръзване, наводнение, осланяване и други. Те могат да засегнат големи площи, засети със земеделски култури, и да причинят щети в огромен размер. Тяхното настъпване се обуславя от природните условия, които в голяма степен не се поддават на предотвратяване. Размерът на щетите зависи не само от засегнатите площи със земеделски култури, но и от силата на действието на тези природни събития. Обществото има възможност да провежда мероприятия за ограничаване на тяхното разрушително действие:

- Щетите от проливен дъжд и наводнение могат да бъдат ограничени чрез провеждане на специални мероприятия, но въпреки това не могат да бъдат изключени. Валежите трудно се поддават на регулиране.

- Сушата като явление, което възниква поради недостатъчни валежи или засушаване на атмосферата, се отстранява не чрез регулиране на валежите, а чрез мероприятия, които осигуряват необходимата влага в почвата /напоителни системи и др./, или чрез горски защитни пояси, които ограничават вредното ѝ действие.

- Ветровете не могат да бъдат предотвратени, но вредното им действие може да се ограничи.

Рискът в земеделското застраховане е по-голям в сравнение с другите имуществени застраховки. Производственият процес, който е в зависимост и от биологични закони, е продължителен. Унищожената продукция не може за кратко време да бъде заменена с нова. Рисковата ситуация се определя предимно от обективни рискови обстоятелства. Разрушителните сили на природата възникват независимо от волята на хората, а мероприятията за стопанска защита се свеждат до ограничаване на тяхното вредно действие.

¹Вж. **Ерусалимов**, Р., Василев, В., Панева, А., Митков, М., Нинова, В. Въведение в застраховането. В.Търново, 2015. с. 204; **Илиев**, Б., Ерусалимов, Р., Василев, В. Основни принципи на застраховането. В.Търново, 2008. с. 74.

Спецификата на риска в земеделието води до проблеми от различен характер. Настъпването на едно от посочените застрахователни събития може да доведе до множество застрахователни случаи. От друга страна, закономерността в развитието на риска се установява при продължително наблюдение обикновено от 10,15 до 20 години. Практика е, периодът на наблюдение да бъде 11 години, тоест да съвпада със слънчевия цикъл, защото се счита, че активността на слънцето в най-голяма степен влияе върху климата на земята и свързаните с него рискове.

Преустройството на селското стопанство у нас, чрез окрупняване на земеделските земи, създава известни изменения при настъпване на риска. Окрупняването на земеделската земя води до кумулиране на риска, което налага да се провежда непрекъснато статистическо наблюдение за по-точно установяване на закономерността в неговото развитие.

Селскостопанското застраховане се различава значително от другите видове застраховане в раздел Общо застраховане, защото при него се застраховат развиващи се биологични обекти. Първоначално обект на застраховане са къпновете на растенията, които впоследствие ще формират реколтата или, с други думи, стоквата продукция става реалност след определен период от време.

II.

С цел установяване състоянието на земеделското застраховане в нашата страна е проведено анкетно проучване сред застрахователните дружества от раздел Общо застраховане. Основна задача на изследването е анализ на състоянието и развитието на земеделското застраховане за периода 2010–2014 година.

Анкетното проучване е осъществено през периода март–ноември 2015 година и обхваща 8 застрахователни дружества², генерирани

² За повече инф. вж. **Научноизследователски** проект № 12-2015 „Влияние на Общата селскостопанска политика на Европейския съюз върху развитието на земеделското застраховане в България”, осъществен към Институт за научни изследвания/ИНИ/ към Стопанска академия”Д. А. Ценов” – Свищов

СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ЗЕМЕДЕЛСКОТО ...

на случаен принцип. Използваната методология на изследване е: анкетно проучване чрез индивидуална анкетна карта, съдържаща 13 въпроса за установяване на текущото състояние на земеделското застраховане. Въпросите в анкетната карта са свързани с: покритите рискове в областта на земеделието; най-често застраховани земеделски култури; премиен приход от земеделско застраховане; изплатени застрахователни обезщетения във връзка с реализиране на покритите рискове; проблеми при застраховане на земеделски култури и други.

От данните, получени от проведеното анкетно проучване, се установява, че само 2 от застрахователните дружества нямат отдел „Селскостопанско застраховане“, а останалите 6 анкетирани застрахователни дружества, работещи по Общо застраховане, имат такъв, състоящ се от няколко служители. Дружествата, при които отделът липсва, функциите се изпълняват от друга дирекция. Следва да се отбележи, че за предлагането на земеделски застраховки е необходимо изграждане на специализиран екип от експерти в дружества с цел анализи и препоръки за по-нататъшно развитие и усъвършенстване на продуктите.

На въпроса – „Кои от изброените рискове се покриват от вашето дружество“? се получават следните резултати:

Таблица 1.

Рискове, покривани от застрахователните дружества в областта на земеделското застраховане

Застрахователно дружество	Градушка	Буря	Пожар	Проливен дъжд	Ослабяване	Наводнения	Киша	Изтегляне и измръзване
						x	x	x
						x	x	x
						x	x	x
						x	x	x
						x	x	x
						x	x	x
						x	x	x
						x	x	x

Източник: данни от анкетно проучване.

В застрахователната практика се е наложило, рисковете, на които са изложени земеделските култури, да се групират в основно и допълнително покритие. Към основното покритие застрахователите обикновено включват рисковете: градушка; буря; проливен дъжд и пожар на корен. Срещу заплащане на допълнителна застрахователна премия към основното покритие би могло да се добавят рисковете: осланяване; наводнение; киша; изтегляне и измръзване; снеголом; изкисване и задушаване.

Резултатите от изследването показват, че делът на земеделското застраховане към общия реализиран премиен приход се увеличава, като през 2014 година достига 4,7%, което е увеличение спрямо предходната година с 23,7%. За целия анализиран период 2010–2014 година темпът на прираст на земеделски застраховки е 108,88%, което категорично говори за значителен напредък.

Увеличеният пазарен дял на земеделското застраховане се дължи на промените в климатичните условия в нашата страна през последните години, което насочва фермерите към сключване на застраховки, но и на помощта, отпускана от държавата на земеделските стопани под формата на съфинансиране на застрахователните премии. Данните от изследването са онагледени в Таблица 2.

Таблица 2.

Дял на земеделското застраховане в прихода на застрахователните дружества за периода 2010–2014 г.

Година	Пазарен дял %/
2010	2,25
2011	2,70
2012	3,10
2013	3,8
2014	4,7

Източник: данни от анкетно проучване.

В съответствие с очертаната динамика в развитието на земеделското застраховане в България се установява, че през анализирания период (2010–2014 година) се увеличават и застрахователните обезщетения¹ плащани от дружествата. В началото техният дял е 3,34% от общите плащания на дружествата. Докато през 2014 година делът достига до 5,2%, тоест в края на периода се наблюдава увели-

СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ЗЕМЕДЕЛСКОТО ...

чение с 55,68%. В същото време, спрямо предходната 2013 година, делът на обезщетенията се е увеличил с 8,33%.

Логиката показва, че при увеличаване на премийния приход – респективно на сключените застраховки, от една страна, и настъпилите климатичните промени, от друга, е неизбежно и увеличаването на неблагоприятните събития, за които застрахователите поемат отговорност и съответно плащат обезщетения.

Таблица 3.

Дял на застрахователните обезщетения по застраховка земеделски култури за периода 2010–2014 г.

Година	Дял на застрахователните обезщетения /%/
2010	3,34
2011	3,85
2012	4,5
2013	4,8
2014	5,2

Източник: данни от анкетно проучване

Прави впечатление, че градушката заема най-голям дял в застрахователните обезщетения. Близо половината от плащанията на дружествата /45%/ по земеделско застраховане са вследствие на паднала градушка. След нея се нареждат бурята и проливният дъжд. Най-нисък дял заемат рисковете пожар и осланяване. Данните са посочени в Таблица 4.

Таблица 4.

Дял на покрития риск в застрахователното обезщетение по застраховка земеделски култури за периода 2010–2014 г.

Риск	Дял в застрахователните обезщетения /%/
Градушка	45
Буря	24
Пожар	0,5
Проливен дъжд	35
Осланяване	1
Наводнение	4
Киша	4
Изтегляне и измръзване	7

Източник: данни от анкетно проучване

Големият дял в обезщетенията на застрахователите, вследствие на градушка и проливен дъжд, се дължи на факта, че те попадат в основното покритие на застрахователите. В повечето случаи градушката се придружава от проливен дъжд, но може да вали и така наречената суха градушка. Градобитният сезон в РБългария трае средно от 140 до 190 дена от месец април до месец октомври. Градобитните дни в годината се движат от 50 до 150. Най-градобитни са месеците юни и юли. През това време узряват житните култури, оформят плода си овощията, лозята и други растения. Градушката нанася на растенията повреда, които би могло да доведат до тяхното пълно унищожаване.

Проливният дъжд има голяма интензивност. В кратко време пада голямо количество валеж. Проливният дъжд причинява откъсване на растенията, пречупване на стеблата и полягане на някои земеделски култури. В низините проливният дъжд натрупва наноси и унищожаване по този начин културите.

Бурята също заема голям дял в обезщетенията на застрахователите. Тя нанася механична повреда на растенията: пречупва стебла, причинява полягане на посевите, разкъсва и откъсва листа, чупи клони на дърветата, събаря плодовете от овощните дръвчета, оронва зърната на житните растения, разпилява и отнася селскостопанска продукция.

Таблица 5.
Брой настъпили събития за периода 2010–2014 г.

Показатели	Брой кризисни събития				
	2010	2011	2012	2013	2014
Проливен дъжд	651	382	692	547	360
Бури	47	48	528	89	14
Градушки	16	13	14	13	8
Снежни бури (снегонавяване)	103	94	93	50	25

Източник: www.nsi.bg

СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ЗЕМЕДЕЛСКОТО ...

В Таблица 5 са посочени данни от Националния статистически институт за броя на събитията за периода 2010–2014 г., за които застрахователните дружества изплащат обезщетения. От нея става ясно, че градушките, като основен покрит риск в земеделското производство, са най-малко като абсолютен брой събития. От друга страна обаче, пораженията от тях са значителни.

*Таблица 6.
Най-често срещани потребители на земеделски застраховки
за периода 2010–2014 г.*

Потребители	Дял в %/
Големи земеделски стопанства	28
Средни земеделски стопанства	57
Малки земеделски стопанства	15

Източник: данни от анкетно проучване.

Данните в Таблица 6 показват потребителите на земеделски застраховки по големина на земеделското стопанство. Най-голям дял 57% заемат средните земеделски стопани. Големите земеделски производители притежават 28% и на последно място с 15 % е делът на малките производители.

Логиката на това разпределение е свързана с броя на големите, средните и малките производители. Най-малък е броят на големите земеделски производители и затова, въпреки тяхната ресурсна и кадрова обезпеченост, притежават само 28 процентен дял от потребителите на застрахователната услуга. От друга страна, малките производители нямат достатъчно информация, а и застрахователната култура сред тях е на по-ниско ниво и съответно заемат последното място сред клиентите на застрахователните дружества.

Таблица 7.
*Дял на застрахователните обезщетения по застраховка
земеделски култури за периода 2010–2014 г.*

Статистически район	Дял в %/
Югозападен	4
Северозападен	5
Северен централен	18
Югоизточен	18
Южен централен	15
Североизточен	40

Източник: данни от анкетно проучване.

Анкетираните застрахователни дружества отбелязват, че в своите продажби на земеделски застраховки най-често срещани потребители са от Североизточна България. Техният дял е 40%. Причина за това е фактът, че в района се обработва най-много земеделска земя³.

Данните показват, че от Югозападния район най-малко прибягват към сключване на земеделски застраховки, като техният дял е само 4%. Сравнително равномерно се сключват земеделски застраховки от фермери, които отглеждат своята земеделска продукция в Северен централен, Югоизточен и Южен централен район. Техните дялове се движат около 20%.

Таблица 8.
*Дял на земеделските култури в прихода
на дружествата за периода 2010–2014 г.*

Земеделски култури	Дял вц%/
житни	50
маслодайни	25
тютюн	5
овощни	5
зеленчуци	3
лозя	5
други	7

Източник: данни от анкетно проучване.

³ За повече информация вж. www.mzh.government.bg

СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ЗЕМЕДЕЛСКОТО ...

Застрахователните дружества посочват, че 50% в структурата на прихода, който реализират по земеделско застраховане, е благодарение на житни култури. Това се дължи на повечето отглеждани земеделски площи с пшеница, ечемик и царевица. Маслодайните култури заемат 25%, като от техния клас най-много се застрахова слънчогледът. Тютюн, овощни култури и лозя заемат по 5% дял от реализирания приход. Други култури, непосочени в Таблица 8, заемат дял от 7%.

III.

Данните от проведеното проучване показват, че все още застраховането на земеделското производство в нашата страна е на сравнително ниско ниво. Повечето от потребителите на застрахователната услуга предпочитат да сключват застраховка, с която да се покрият загубите вследствие на ограничен брой рискове. Основната причина за това е цената на застрахователната услуга.

Относително малкият процент на застрахованите земеделски площи у нас не се дължи единствено на ограничените финансови възможности на земеделските производители. Отчетливо се забелязва и незаинтересоваността на повечето от тях към застраховане на някои растителни култури. Приоритет те слагат върху есенно зърнено-житни, пролетно зърнено-житни и техническите полски култури, докато застраховането на зеленчуци, лозе и овощия все още е недостатъчно по обем. Въпреки това обаче в изследването се установи и непрекъснато нарастване дела на земеделското застраховане в общия премиен приход на анкетирания застрахователни дружества. Една от причините за това е възможностите, които предлага държавата за съфинансиране на застрахователните премии на земеделските производители.

Споменатият по-горе сравнително слаб интерес на големите земеделски производители към застраховане на земеделските им култури е продиктуван от факта, че, разпростирайки дейността си на големи площи, те разпределят пространствено риска и според тях премиите за застраховки са много по-големи от цената на увредената

продукция. Изравняването на риска обаче се извършва на база много по-големи съвкупности. Освен това колкото и да са големи, земеделските производители не могат да изравняват риска нито във времето, нито по същество⁴.

Малките по големина земеделски производители, които са най-многобройни в България, са уязвими относно природните бедствия, тъй като не могат да акумулират достатъчен финансов ресурс за застраховане. Те застраховат своята земеделска продукция рядко или изобщо не го правят, като разчитат на финансова помощ от държавата за компенсация на определени природни рискове.

Средните по големина земеделски производители са онези, на които застрахователите в България най-много разчитат. Балансът между финансовите им възможности, тяхната информираност и ниво на застрахователна култура прави, последните да бъдат разглеждани като предпочитани клиенти за застрахователите.

В хода на изследването се установи, че застрахователните дружества предлагат покритие на достатъчен брой рискове в сферата на земеделието. Затова следващата стъпка за увеличаване обхвата на земеделското застраховане би могла да е, те да предложат на земеделските производители различни застрахователни комбинации. Освен основните рискове застрахователите могат да включат в покритието си и различните видове имущество, селскостопанска техника, както и здравето на земеделските производители, на техните семейства и на работниците им. Тази мярка би стимулирала, в голяма степен, ръста на премийния приход на застрахователите, работещи в сферата на земеделското застраховане.

Заклучение

С изменение на климата земеделските застраховки ще покриват все по-чести и тежки събития. В краткосрочен план въздействието на изменението на климата върху застраховките трудно се забелязва.

⁴ Вж. **Ерусалимов, Р.**, Василев, В., Панева, А., Митков, М., Нинова, В. Въведение в застраховането. В.Търново, 2015. с. 38.

СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ЗЕМЕДЕЛСКОТО ...

Въпреки това в дългосрочен план то може да окаже въздействие върху достъпността до застрахователните продукти.

Промените в климата поставят под въпрос реколтата, която земеделските производители у нас биха могли да получат от посевите си. Тревогата се засилва още повече от факта, че не само малките, но и големите стопанства предпочитат да намалят разходите си за сметка на сигурността. Сравнително ниският интерес към земеделските застраховки у нас обаче не пречи на развитието на този вид застраховане. Забелязва се нарастващ интерес към застраховането на земеделското производство, през разглеждания период, което се дължи основно на средните по големина земеделски производители.

Застрахователният пазар у нас се характеризира с наличието на множество застрахователни дружества, широк спектър на видовете застраховки на земеделски култури и трайни насаждения, допълнителни правни основания за сключване на застрахователни договори и изплащане на застрахователни обезщетения. Системата за контрол от страна на държавата върху застрахователната дейност повишава социалната значимост на застрахователната защита.

Повишаването на застрахователната култура в областта на земеделието би се постигнало, като се увеличи държавното съфинансиране на застрахователните премии. Лимитиращ фактор е паричният ресурс, с който държавата разполага, затова Европейските програми за финансиране дейността на земеделските стопани могат да се използват и като важен катализатор за развитието на земеделското застраховане.

Цитирана и използвана литература

1. Башев, Х. Управление на аграрния риск. // *Икономическа мисъл*, 2013, №2.
2. Драганов, Хр., Нейков, М. Имуществено и лично застраховане. София, 2000.
3. Ерусалимов, Р., Василев, В., Панева, А., Митков, М., Нинова, В. Въведение в застраховането. В.Търново, 2015.

4. Ерусалимов, Р., Митков, М. Застрахователни продукти. Свищов, 2016.
5. Иванова, Д., Митов, А. Поглед към българското агрозастраховане днес. // *Застраховател*, 2015, №5.
6. Илиев, Б., Ерусалимов, Р., Василев, В. Основни принципи на застраховането. В.Търново, 2008.
7. Лефер, М., Николов, Д., Палома, С. Основни фактори на развитието и атрактивността на застрахователния пазар за земеделските производители. // *Икономически изследвания*, 2014, №2.
8. Николов, Д., Атанасова, М., Иванова, Е. Застрахователни продукти за земеделието и реакцията на земеделските производители. // *Икономическа мисъл*, 2013, №1.
9. Петров, М. Имуществено и лично застраховане. Свищов, 1970.
10. www.dfz.bg
11. www.mzh.government.bg

Стопанска академия
„Д. А. Ценов“ – Свищов

Година XXVI, кн. 1, 2016

СЪДЪРЖАНИЕ

МЕНИДЖМЪНТ – теория

УМЕНИЯ ПРИ ОБЩУВАНЕ И РЕАЛИЗАЦИЯ НА УПРАВЛЕНСКИЯ ПРОЦЕС

Гл. ас. д-р Елена Йорданова 5

БИЗНЕС – практика

ПРЕДСТАВЯНЕТО ВЪВ ФИНАНСОВИТЕ ОТЧЕТИ КАТО СРЕДСТВО ЗА МАНИПУЛИРАНЕ ВЪЗПРИЕМАНЕТО НА СЧЕТОВОДНАТА ИНФОРМАЦИЯ

Гл. ас. д-р Рени Петрова 15

ОБЕЗЦЕНКА НА НЕТЕКУЩИ АКТИВИ В ОРГАНИЗАЦИИТЕ ОТ ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР

Гл. ас. д-р Даниела Георгиева 38

СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ЗЕМЕДЕЛСКОТО ЗАСТРАХОВАНЕ В БЪЛГАРИЯ

Ас. д-р Милен Митков 52

РЕЦЕНЗИИ, прегледи, опит

ПРЕДСТАВЯМЕ ВИ СЛОВАШКИЯ АВТОР ЩЕФАН КАШАЙ И НЕГОВАТА ПЕТОЛОГИЯ „ПРЕДПРИЯТИЕ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО“

Проф. д-р Борислав Борисов 67

Издателски екип:

Проф. д-р Красимир Шишманов – главен редактор
Проф. д-р Георги Баташки – зам. главен редактор
Проф. д-р Никола Янков
Проф. д-р Любчо Варамезов
Доц. д-р Румен Ерусалимов
Доц. д-р Ирена Емилова
Доц. д-р Силвия Костова
Доц. д-р Иван Марчевски

Стилов редактор – Анка Танева
Превод на английски език – ст. преп. Цветана Шенкова,
ст. преп. Даниела Стоилова, преп. Иванка Борисова
Превод на руски език – ст. преп. Ирина Иванова
Технически секретар – ас. Живка Тананеева

Дадено за печат на 22.04.2016 г., излязло от печат на 05.05.2016 г.,
формат 70x100/16, тираж 100

© Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов,
ул. „Ем. Чакъров“ 2, тел.: +359 631 66256

© Академично издателство „Ценов“, Свищов, ул. „Градево“ 24

ISSN 0861 - 6604

БИЗНЕС управление

БИЗНЕС управление 1/2016

ИЗДАНИЕ НА
СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ
„Д. А. ЦЕНОВ“ - СВИЩОВ

1/2016

КЪМ ЧИТАТЕЛИТЕ И АВТОРИТЕ НА СПИСАНИЕ „БИЗНЕС УПРАВЛЕНИЕ“

Списание „БИЗНЕС управление“ публикува изследователски статии, методологически и методически разработки и прегледи, рецензии, опит.

1. Обем:

Статии: минимум - 12 страници; максимум - 25 страници;
Прегледи, рецензии, опит: минимум - 5 страници; максимум - 10 страници.

2. Депозирание на материалите:

- на хартиен носител и в електронен вид (по E-mail и/или на CD);

3. Технически характеристики:

- изпълнение Word 2003 (минимум);
- размер на страницата - А4, 29-31 реда и 60-65 знака на ред;
- разстояние между редовете 1,5 lines (At least 22 pt);
- шрифт - Times New Roman 14 pt;
- полета - Top - 2.54 см.; Bottom - 2.54 см; Left - 3.17 см; Right - 3.17 см;
- номерация на страницата - долу вдясно;
- текст под линия - размер 10 pt;
- графики и фигури - Word 2003 или Power Point.

4. Оформление:

- наименование на статията, име на автора, научна степен, научно звание - шрифт Times New Roman, 14 pt, с големи букви Bold - центрирано;
- наименование и адрес на местоработата; телефони за контакти и E-mail;
- резюме на български език в обем до 15 реда; ключови думи - от 3 до 5;
- **JEL** класификация на публикациите с икономически характер (<http://ideas.repec.org/ij/index.html>);
- основен текст (изложение);
- таблиците, графиките и фигурите се вграждат софтуерно в текста (да позволяват езикова корекция и превод на английски). Цифрите и текстът вътре в тях се изписват с шрифт Times New Roman 12 pt;
- формулите се създават с Equation Editor;

5. Правила за цитиране под линия:

При цитиране да се спазват изискванията на **БДС 17377-96 Библиографско цитиране**, поместени тук: <http://www.uni-svishtov.bg/dialog/Bibl.%20Citirane.pdf>.

Всеки автор носи отговорност за отстояваните идеи, съдържанието и техническото оформление на своя текст.

6. Контакти:

Главен редактор: тел.: (+359) 631-66-243
Зам.-главен редактор: тел.: (+359) 631-66-292
Стилов редактор и ПР: тел.: (+359) 631-66-324
E-mail: akaramanlieva@uni-svishtov.bg
Адрес: Стопанска академия „Д. А. Ценов“, ул. „Е. Чакъров“ № 2, Свищов, България